

Dégenfeld kastély parkjának természetvédelmi kezelési terve

1. Bevezetés

A Téglási Kastélykert a helyi valamint idelátogató közösség számára fontos zöldterület, amely jelentős természeti és kulturális értékekkel rendelkezik. A kertben számos idős fa található, amelyek között jelentős az őshonos fajok aránya. Az állatvilágban főként madarak és kisebb emlősök képviseltetik magukat, de jelen vannak különféle rovarok és kételtűek is. E kezelési terv célja, hogy megőrizze és fenntartsa ezen értékeket, valamint biztosítsa a terület fenntartható használatát a jövő generációi számára.

2. A terület általános jellemzése

Földrajzi elhelyezkedés és határok

A Téglási Kastélykert Téglás város belterületén található, a kastély körül elhelyezkedő 5 hektáros terület.

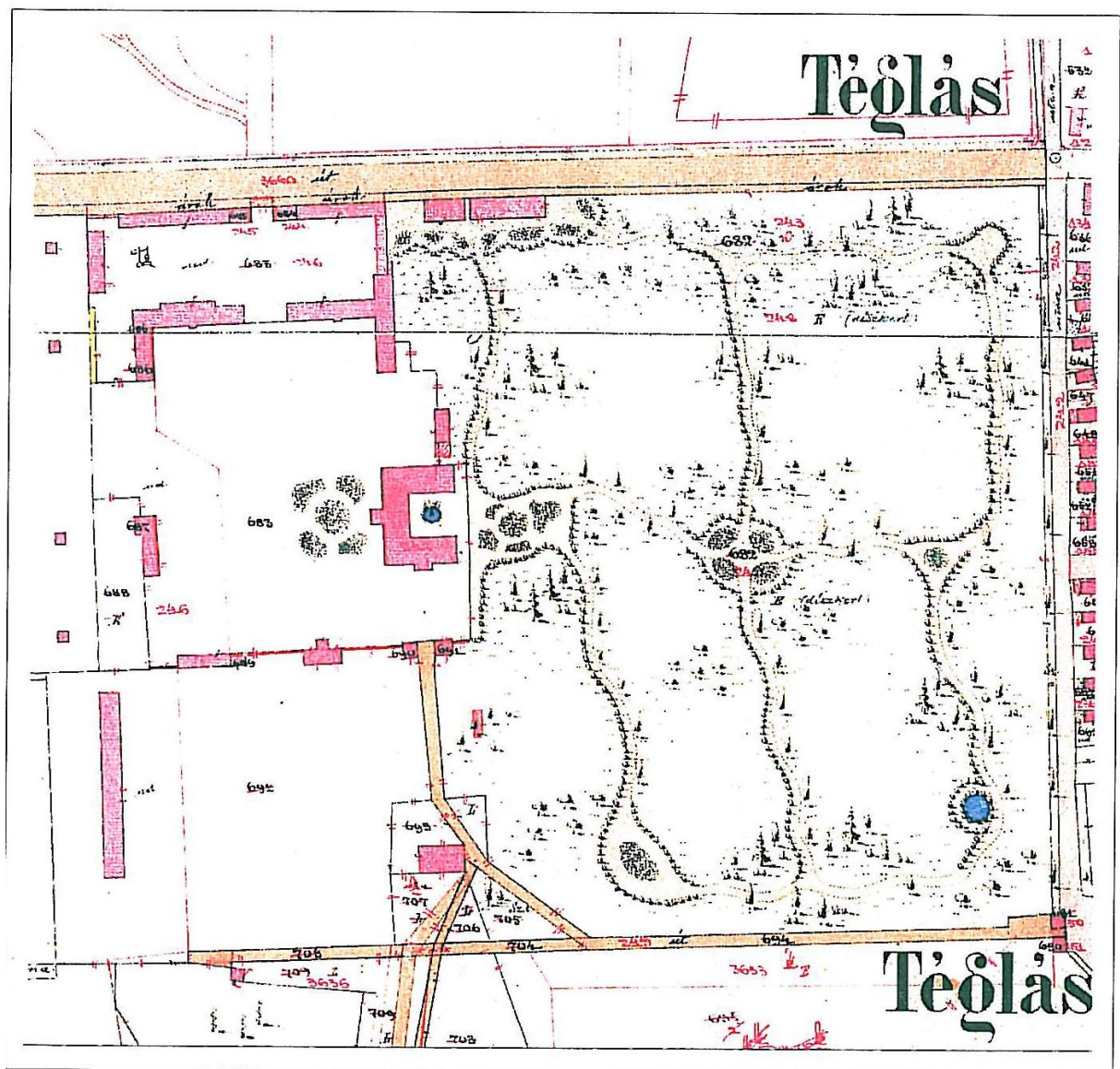
Történelmi és kulturális jelentőség

A kastélykert történelmi jelentőséggel bír, hiszen évszázadok óta a helyi nemesi családok birtoka volt. A kert kialakítása és a benne található építmények a település történetének fontos emlékei.

A parkot eredetileg a XVIII. század végén alakították ki, amikor a kastély építése is megkezdődött. Az akkoriban divatos barokk stílusú kert geometriai elrendezésű volt, amely szigorúan szimmetrikus formákat és ápolt növényzetet használt. Az ilyen kertek a rend és az uralkodói hatalom kifejeződései voltak, így jól tükrözték a kastélyt építtető Bek család társadalmi státuszát. A XIX. század elején, amikor a kastély a Degenfeld család tulajdonába került, a park átalakítása is megkezdődött.

Az új tulajdonosok az akkoriban divatos angolkert stílus mellett döntöttek, amely sokkal természetesebb, szabadabb elrendezésű volt, mint elődje.

Az angolkertek célja az volt, hogy a természet szépségét utánózva olyan teret hozzanak létre, amely látszólag spontán és vad, ám valójában gondosan megtervezett. Ezek a kertek ellentétben álltak a korábbi barokk kertek szigorú szimmetriájával, és inkább szabadon elrendezett tavakkal, ligetekkel, kanyargó sétányokkal és festői elemekkel, mint például mesterséges romokkal, pavilonokkal gazdagították a tájat.

A Földmérési és Távérzékelési Intézet adatai szerint, a kastély és a park - XIX. század végén végzett kataszteri felmérés idején - 1870-ben készült fenti térképére két felülvizsgálat (1889. és 1900.) adatait vezették rá.

Az angolkertek célja nemcsak az esztétikai élmény biztosítása volt, hanem a nyugalom és a visszavonulás helyéül is szolgáltak az arisztokrácia számára. A kertet gyakran úgy tervezték, hogy sétákra és elmélkedésre ösztönözze a látogatókat, miközben a természet változatos szépségei tárultak eléjük. Ezek a kertek a romantikus világképet tükrözték, amely a természethez való visszatérést, a harmóniát és a szépséget helyezte előtérbe. Az angolkertek kialakítása során a kastélyok környezetébe különféle, gondosan kiválasztott növényeket ültettek be, amelyek a természetességet és a romantikus hangulatot erősítették. Az angolkertek jellegzetessége volt, hogy a tájat változatos, egymással harmonizáló növényekkel töltötték meg. Az alábbiakban néhány tipikus növényfajta található, amelyeket gyakran ültettek ezekbe a kertekbe Magyarországon:

A leggyakrabban jelen lévő növények a következők voltak:

Lombhullató fák: Olyan nagyméretű fák, mint a platán, tölgy, bükk és a juhar voltak gyakoriak. Ezek a fák nemcsak árnyékot biztosítottak, hanem változatos lombszínükkel is hozzájárultak a kert változatos látványához.

Örökzöldek: A ciprusok, fenyők és tuják is gyakran kerültek beültetésre, hogy egész évben zöldellő, állandóságot sugárzó elemeket biztosítsanak a kertben.

Díszcserjék: A bodza, a gyöngyvessző, és az orgona népszerűek voltak a kertekben, mivel virágzásuk során színt és illatot hoztak a tájba.

Virágzó növények: A rózsák, liliomok, és hortenzia különleges helyet kaptak a kertben, színes virágaikkal és illatukkal gazdagítva a környezetet.

Kúszónövények: A borostyán, vadszőlő és lonc díszítették a falakat, pergolákat, és más kerti építményeket, romantikus, árnyékos helyeket teremtve.

Évelő növények és virágok: A levendula, zsálya, és az árvácska gyakran jelentek meg a sétányok mentén és a kert egyéb részein, színfoltokat adva a kertnek.

Ezek a növények nemcsak esztétikai szempontból voltak fontosak, hanem a kert élővilágának gazdagításához is hozzájárultak, különféle madaraknak és rovaroknak nyújtva otthont. Az angolkertek e növények révén váltak a természeti szépség és a harmónia megtestesítőivé a magyar kastélyok környezetében

10 éve megkezdődtek a park helyreállítási munkálatai, amelyek célja az eredeti angolkert jelleg visszaállítása volt, ennek gátja, hogy a terület megmaradt része is több tulajdonos kezében van.

A rekonstrukció során a kertet újra beültették, és a sétányok is megújultak, melynek során a következő fafajták kerültek beültetésre:

Kocsányos tölgy, Kocsánytalan tölgy, Zsindelyes tölgy, Nagylevelű tölgy, Kaukázusi tölgy, Vörös tölgy, Cser tölgy, Kínai örökzöld tölgy, Magyar tölgy, Amerikai mocsár tölgy, Mocsár ciprus, Szelid gesztenye, Pirosvirágú vadgesztenye, Gyertyán, Keleti gyertyán, Keleti platán, Hegyeslevelű tölgy, Sárga levelű lepényfa, Korai juhar, Mezei juhar, Ezüst hárs, Kislevelű hárs, Nagylevelű hárs, Tulipán fa, Japán diszcseresznye, Kék atlaszcédrus, Perzsafa, Turner tölgy, Leylandi ciprus, Mexikói narancsvirág, Rózsalonc, Törpe pampafű, Zebrafű, Magastörzsű rózsa, Talajtakaró rózsa, Bokor rózsa, Bugás hortenzia, Cserjés hortenzia, levendula, Kék terülő henyeboróka, Fehér virágú gyertyavirág, Gömb tiszafa, Tiszafa, Spirea, Túzesó, Törpe orgona, Bazsarózsa, Rhododendron, Árnyéklilom

A park ma már ismét látogatható, és részben sikerült visszaadni azt a romantikus hangulatot, amelyet egy kastély körüli angolkertet jellemez. Napjainkban a kastély parkja a helyi közösség és a látogatók számára egyaránt kedvelt pihenőhely.

Az újonnan ültetett fák, cserjék és virágágyások ismét élettel töltik meg a területet, és a park továbbra is fontos része Téglás kulturális örökségének.

3. Kezelési célkitűzések

3.1. Természetvédelmi célok

- A kert természetes és kulturális értékeinek megőrzése
- A biológiai sokféleség fenntartása és növelése
- A helyi közösség számára rekreációs lehetőségek biztosítása

3.2. Természetvédelmi stratégiák

- A kastélypark természetes jellegű és betelepített faállományának fenntartása a természetes felújulás, valamint a telepítés feltételeinek biztosításával.
- Madarak és denevérek megtelepedését elősegítő beavatkozások, tevékenységek, valamint – elsősorban környezeti nevelési céllal – a téli madáretetés feltételeinek biztosítása.
- A terület természetvédelmi rendeltetése és látogatható terület funkciója közötti összhang biztosítása.

3.3. Konkrét célok a növényzet, állatvilág és élőhelyek megőrzésére

Az őshonos növényfajok védelme és visszatelepítése:

A kastélykertben található főbb növényfajok közé tartozik a kocsányos tölgy, a gyertyán és a hárs. Az aljnövényzetben számos lágyszárú növény található, köztük védett fajok is.

Megőrzés és regeneráció: Az őshonos növényfajok védelme érdekében a kertben található idős fák és növények megóvása kulcsfontosságú. Az elöregedett vagy sérült példányok helyettesítése őshonos fajokkal történik, amelyek jól illeszkednek a helyi ökológiai feltételekhez.

Újratelepítés és gondozás: Az őshonos fajok visszatelepítése során figyelmet kell fordítani a talajminőség javítására és a megfelelő növénygondozási technikák alkalmazására, mint például a komposztálás és az öntözés optimalizálása.

Invazív növényfajok visszaszorítása

Az invazív fajok eltávolítása: Az invazív növényfajok rendszeres eltávolítása kulcsfontosságú a helyi ökoszisztéma egyensúlyának fenntartása érdekében. Az invazív fajok eltávolítását kézi gyomlálással és szükség esetén vegyszermentes gyomirtó szerek alkalmazásával kell végezni.

Folyamatos monitorozás: A terület rendszeres monitorozása elengedhetetlen az invazív fajok újbóli megjelenésének észlelése érdekében. Az invazív fajok ellenőrzése érdekében évente legalább kétszer átfogó felméréseket kell végezni. Az észlelt invazív fajokat azonnal el kell távolítani, hogy megakadályozzuk azok elterjedését.

Az állatvilág számára megfelelő élőhelyek kialakítása és fenntartása

Kidőlt fatörzsek megtartása: A kidőlt fatörzsek és elpusztult fák fontos élőhelyet nyújtanak számos állatfaj számára, mint például madarak, kismamák, rovarok és gombák.

Ezek a holtfák különösen fontosak az odúlakó madarak és denevérek számára, akik odvas fatörzsekben találnak menedéket.

Az elkorhadó fatörzsek szerves anyagokban gazdagítják a talajt, ami hozzájárul a talaj termékenységének fenntartásához és javításához. A kidőlt fatörzsek és a faanyag a talajfelszínen segít a nedvesség megtartásában, különösen szárazabb időszakokban. Ez hozzájárulhat a talajnedvesség megőrzéséhez és a helyi mikroklíma stabilizálásához.

Mesterséges odúk kihelyezése: A kertben élő madár- és denevérfajok számára mesterséges odúkat kell kihelyezni. Az odúk elhelyezésénél figyelembe kell venni a fajok igényeit és élőhelyi preferenciáit. Az odúk rendszeres karbantartása és tisztítása is szükséges a sikeres megtelepedés és szaporodás érdekében.

Búvóhelyek kialakítása: A nagyobb állatok, mint például a sünök és a kistestű emlősök számára megfelelő búvóhelyeket kell kialakítani. Ezek a búvóhelyek természetes anyagokból, például farakásokból és bokrokból készülhetnek.

Vízforrás biztosítása: Az állatvilág számára elengedhetetlen a megfelelő vízforrás biztosítása. A kertben található vízfelület rendszeres tisztítása és karbantartása szükséges a vízminőség fenntartása érdekében.

Élőhelyek megőrzése és fejlesztése

Termőhelyek javítása: Az élőhelyek megőrzése érdekében fontos a termőhelyek javítása és fenntartása.

A talajminőség javítása érdekében komposztálást és egyéb talajerő-visszapótló technikákat kell alkalmazni. Az élőhelyek fejlesztése magában foglalja a különböző élőhelyek fenntartását és gazdagítását.

Vegetációs struktúrák fenntartása: A kert vegetációs struktúráinak fenntartása kulcsfontosságú a biológiai sokféleség megőrzése érdekében.

Az idős fák és cserjék megóvása, valamint az újonnan telepített növények gondozása hozzájárul a kert ökológiai egyensúlyának fenntartásához.

Rekreációs és oktatási célok

Rekreációs lehetőségek biztosítása: A kert természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítása mellett fontos a helyi közösség számára rekreációs lehetőségek biztosítása. A sétányok, pihenőhelyek és játszóterek rendszeres karbantartása és fejlesztése elősegíti a kert használatát és látogatottságát.

Oktatási programok fejlesztése: A kert kiváló lehetőséget nyújt a természetvédelmi oktatásra. Oktatási programokat és bemutatókat kell szervezni, amelyek segítik a helyi közösség és az iskolák bevonását a természetvédelmi tevékenységekbe. Az oktatási programok célja, hogy növeljék a természet iránti érdeklődést és tudatosságot.

Kert revitalizáció és fenntarthatóság

Folyamatos öntözés biztosítása: A nyári egyre melegebb szárazságok miatt a kert folyamatos öntözése elengedhetetlen. Az öntözés biztosítása többletköltséggel jár, de nélkülözhetetlen a kert növényeinek egészségéhez és a gondozott kert fenntartásához.

Rendezvényhelyszín fejlesztése: A kastély és a hozzá tartozó kert rendezvényhelyszínként is funkcionál, ezért a tulajdonosok törekednek az angolkeretre jellemző mai virágok betelepítésére. Ez növeli a kastély látogatóinak számát és hozzájárul a kert esztétikai értékének növeléséhez.